

DOMEE SHI: PIRUL A PANDA // KOVÁCS KATA

SEMLEGESÍTSO A BELSŐ PANDÁDAT

A KULTURÁLIS TÜRELEM ÉS AZ ÖNELFOGADÁS ZÁSZLÓJÁT LENGETŐ CSALÁDI BEAVATÁSTÖRTÉNET EGYBEN MENSTRUÁCIÓS METAFORA IS.

Ugyan a női hormonális változások és olyan természetes folyamatok, mint a menstruáció, a menopauza vagy a szülés, egyre népszerűbb témái a közbeszédnek, egy Európában és az Egyesült Államokban folytatott kutatás eredménye szerint a nők hatvan százaléka érez szégyent a havi vérzés idején. A menstruációs stigma minden küzdelem ellenére él és virul, habár Amerikában már a negyvenes években erőfeszítés tárgya volt a róla szóló tabu semlegesítése. A Disney – a mai Kimberly-Clark jogelődjének megbízásából – már 1946-ban készített oktatófilmet *A menstruáció története* címmel a maga korabeli, negédes hangnemében. A stúdió jellegzetes figuráit felsorakoztató – és egyértelműen kizárólag női közönségnek szánt – rövidfilmjének központi üzenete, hogy semmi misztikus nincs a ciklus folyamatában, és a kötelező oktatóvideós tartalomtól kívül életvezetési tanácsokkal is ellátja a serdülőkorúakat: nyugodtan lehet zuhanyozni, sportolni, és ne sajnáltassuk magunkat,

inkább mosolygunk és őrizzük meg jókedvünket. „Elvégre, bárhogy is érezzük magunkat, együtt kell élnünk másokkal.” – szól a ma már avittan csengő, ám sajnos mégis aktuális üzenet.

A film óta eltelt nyolcvan év során a nyugati társadalom megengedőbbé vált a női illedelmesség és az önelfogadás tekintetében, ugyanakkor az is tény, hogy a mai kislányoknál jóval korábban, nem ritkán nyolcéves korban megjelenik az első menstruáció. Hogy a Disney leányvállalata miért éppen egy jókora vöröspandás metaforával lépett elő a témát tárgyaló első egészestés animációjában, talányos, annyi azonban biztos, hogy a *Pirula Panda* azonnal a Pixar egyik legvitatottabb rajzfilmje lett. Hősnője, a 13 éves kínai-kanadai Mei a kora kétezres évek Torontójában éli a lázadó kis tinik életét, de a család kulturális öröksége szellemében azért engedelmesebb gyereke szigorú szüleinek, segít például karbantartani a családi templomot, ahol őseik előtt tisztelegnek.

„A nők életét megkeserítő generációs örökség”



A kortársai között is népszerű Mei életében egy nap váratlanul új fejezet nyílik: egy nagy érzelmi vihart kavaró konfliktus után óriás vöröspandává változik, s mint megtudja, ez az emocionális háttérű átalakulás – bár nála korábban jelentkezik, mint rokonainál – szörnyű öröksége volt női felmenőinek is. Anyja elmondja, hogy az átok feloldásának titka egy olyan misztikus szeánsz, melyben a pandává alakulással kapcsolatba hozható összes intenzív érzést elzárják. A film elsősorban a kamaszkori lázadás témáját érintő túlkapásaival verte ki a biztosítékot a konzervatív közönségnél: az érzelmileg túlfűtött, lánya után kémkedő, azt lépten-nyomon megszegyenítő anyja és a kedvenc zenekarának sztárját tamagocsija apjaként megnevező Mei kétségkívül nehezen feleltethetőek meg a jólnevelt amerikai középosztály ideájának.

Ugyanakkor a film több, összefüggő témát is átfogóbban vizsgál, így a transzgenerációs élményeket, a multikulturális környezetben felnövő gyerekek traumáit, a prepubertás kríziseit, valamint az érzelmi élet elfojtására vonatkozó társadalmi normát. A menstruáció témája azonban alig jelenik meg közvetlenül, leszámítva az átalakulás jelenetét, ahol Mei édesanyja arra gyanakszik, hogy a lánya az első havi vérzés miatt bujkál, és – kissé késve és szégyenkezve – megkezdi a felvilágosítást. A film hibátlanul sorakoztatja fel a menstruációt tabusított eufemizmusokat („kivirágzott a vörös rózsza”), a férfiakat száműző gesztusokat, és az olyan félreértéseket, mint hogy ez egy, a nők életét megkeserítő generációs örökség. A panda-metaphora továbbá történeti vetületben is megállja a helyét: a menstruációhoz hasonlóan a filmbeli állattá alakulásnak is megvolt egykor a maga természetes funkciója, hiszen háború idején a férfi nélkül maradt női közösségekben védelmező szerepe volt. Mindezek az összefüggések a valódi célközönség számára azonban aligha felismerhetőek, marad helyettük egy imádnivalóan cuki hősnő szabálytalan beavatástörténete.

PIRUL A PANDA (Turning Red) – amerikai, 2022. Rendezte: Domee Shi. Írta: Julia Cho és Domee Shi. Kép: Mahyar Abousaeedi és Jonathan Pytko. Zene: Ludwig Göransson. Gyártó: Pixar Animation Studio. Forgalmazó: Fórum Hungary. Szinkronizált. 100 perc.